

WILG & MAND

1984-1

WILG & MAND

BULLETIN VAN DE STICHTING WILG & MAND, GEVESTIGD TE IJSSELSTEIN

Doelstelling van de stichting: stimuleren van de belangstelling voor de mandenmakerij en de griendcultuur; organisatie van cursussen mandenvlechten; verzamelen van historische gegevens en materialen enz.

Bestuur:

Ch.W. Vink te IJsselstein, voorzitter
C. Tutein Nolthenius te Oisterwijk, secretaris
H.P. Verboord te Vlijmen, penningmeester
P. Craenen te Susteren
P. van den Dool te Boskoop
A.D. van 't Hoog te Veessen (gem. Heerde)

J. Ooms te Nootdorp

G.H. Pot - van Regteren Altena te Schoorl

Donateurs van de stichting ontvangen het bulletin gratis.

Minimum donatie f 15,-- per jaar

o-o

Redactie:

A. van 't Hoog (Veesen)

J. Ooms (Nootdorp)

G.M. Pot - van Regeteren Altena (Schoorl)

C. Tutein Nolthenius (Oisterwijk)

Bijdragen voor het bulletin kunnen gezonden worden aan het onderstaande adres, met vriendelijk verzoek het papier eenzijdig te gebruiken, liefst getypt en anders duidelijk geschreven.

Redactiesecretariaat, administratie en advertenties:

Nassaulaan 14, 5062 JN Oisterwijk, tel. 04242-82238

Bankrekening, t.n.v. de stichting Wilg & Mand, nr. 41 89 09 083

Amrobank te Vlijmen

Postgironr.: 26 95 726

Derde jaargang, 1984 nr. 1. Verschijnt vier keer per jaar

blz.

1. Zomervlechtweek
2. Oproep aan alle mandenmakers in Nederland
3. Broedkorf (H.V.)
3. In den eendehemel (H.V.)
5. De mandenexportovereenkomst 1934-1940 (H.V.)
12. Mandenmakersproject op de TV (J.O.)
13. Jaarverslag
16. Financieelverslag
17. The Basketmakers Association (T.N.)
17. Nieuws uit Engeland (M.P.)
19. De bouw van een iglo (Dia Loose)
21. Nieuwe donateurs

ZOMERVLECHTWEK 2 juli tot en met 6 juli 1984

Het wordt nogal eens als een bezwaar gevoeld, dat de cursussen - mandenmaken voor amateurs - in de winter en op één avond in de week worden gegeven. Bovendien wordt er maar op een paar plaatsen zo'n cursus gegeven. 't Liefst zou men een week aan één stuk willen vlechten, en dan in een ander jaargetijde.

Die mogelijkheid wordt nu geboden en wel deze zomer. Gedacht wordt aan amateurs, die geen of weinig ervaring hebben in het vlechten met wilgeteen. 't Is geen bijscholing voor mandenmakers. Dat zou weer een andere mogelijkheid zijn.

't Probleem bij deze voorgestelde cursus is, dat men van maandag tot en met vrijdag, met tussenpozen, met wilgeteen (vooral ongeschilde teen) bezig is. Daar moet men zich op instellen. 't Vraagt nogal wat energie, die vooral in het begin verkeerd gebruikt wordt, waardoor misschien blaren kunnen ontstaan of zere ruggen. Om hieraan iets tegemoet te komen, wordt het programma afgewisseld met een bezoek aan een twijgwaard en een twijgloods. Ook zal er een buitenactiviteit plaatsvinden, namelijk het maken van tuunwerk, wat thuis van pas kan komen. De hoofdmoot is echter het vlechten van rond mandewerk, het zetten van oren en plaatsen van een hengel.

De zomercursus wordt in Heerde gegeven van maandagmiddag 2 juli tot en met vrijdagmiddag 6 juli 1984, waarbij ik als cursusleider optreed. Er wordt 's morgens om half tien begonnen tot twaalf uur en 's middags van half twee tot half vijf.

Het gereedschap is aanwezig, maar werkt u liever met eigen mes en snoeischaar, dan is het raadzaam, dit zelf mee te brengen.

De kosten van het gebruikte materiaal worden aan het eind der cursus per deelnemer afgerekend, evenals het lesgeld dat f 18,--/persoon per dag bedraagt. Het maximum aantal deelnemers is veertien.

De inschrijving gebeurt op volgorde van binnenkomst per aanmeldingsbrief aan onderstaand adres.

In de gemeente Heerde zijn verschillende kampeerterreinen. Ook in Veessen aan de IJssel zijn overnachtingsplaatsen en in de nabijheid van Heerde is een kampeerpaspoortterrein van Staatsbosbeheer - Het Zwolse Bos.

Volop plaats dus om na een inspannende dag weer op adem te komen in Heerdens dreven.

Uw cursusleider
Arie van 't Hoog
Hogeweg 11
8194 LN Veessen
05783-346.

o-o

OPROEP AAN ALLE MANDENMAKERS IN NEDERLAND

De Nederlandse Vereniging van Mandenmakerspatroons, een vereniging die al sedert 1954 bestaat is de laatste jaren erg klein geworden.

Nu wordt gedacht de vereniging weer wat leven in te blazen en zich ook open te stellen voor alle mandenmakers, dus ook de niet-mandenmakerspatroons. Enige tijd geleden zijn hierover alle leden en potentiële leden aangeschreven. Een verheugend aantal reacties kwam binnen om mee te helpen de vereniging weer wat meer gestalte te geven.

Gezien deze belangstelling is nu een datum vastgesteld voor een eerste oriënterende bijeenkomst. Deze is vastgesteld op maandag 16 april a.s. om 10 uur in het gebouw "Fulco", Hofstraat 12 in het centrum van IJsselstein (tel: 03408-84230). Het is gemakkelijk met de bus in een ruim halfuur vanaf het station Utrecht te bereiken. Er is ook ruime parkeermogelijkheid.

Aangezien misschien nog niet iedere belangstellende persoonlijk benaderd is wordt in dit Bulletin van Wilg & Mand de oproep herhaald en worden alle geïnteresseerde mandenmakers uitgenodigd deze bijeenkomst bij te wonen.

De secretaris van de vereniging, P. van den Dool.

o-o

DE BROEDKORF

Eveneens van de hand van Fons Mandigers een eendenest, zoals die al heel lang gebruikt worden bij het broeden. Vaak hebben deze manden een flinke lip of klep, waar de vogels op kunnen gaan zitten en die ook het aanvliegen zou moeten vergemakkelijken.

De broedkorf van onze natuurliefhebber heeft maar een heel korte nek en dat heeft zijn reden. Het zou namelijk uit waarneming zijn gebleken, dat kraaien en eksters, die graag de eendeneieren roven, de korven met de korte nek mijden! Blijkbaar voelen ze zich niet op hun gemak als ze ineens voor de enge hals staan en de donkere ruimte inkijken. Hun voorkeur gaat uit naar een veilige springplank, waarop ze bovendien nog wat manoeuvreerruimte hebben en bij gevaar gemakkelijker weg kunnen.

Wie over dit aspect meer weet te vertellen of waarnemingen heeft gedaan kan aan het secretariaat schrijven. Voor doorzending wordt gezorgd.

H.V.

o-o

Broedkorf

IN DEN EENDENHEMEL!

De pijlstaarteenden, de smienten, de wintertalingen en de slob-eenden wanen zich vrij en veilig op hun trek naar het zuiden als ze de noordelijke winterse vrieslucht en de waterige Hollandse wind trotseren. Op die trek bieden de waterrijke gebieden langs de rivieren en de buitendijkse gronden voedsel in overvloed, dat ze bij voorkeur 's nachts zoeken.

Moe van het fourageren vliegen de eenden vóór het kriecken van de dag landinwaarts om daar overdag te slobberen en te slapen, maar ze hebben niet in de gaten dat inheemse eenden de zogenaamde "staleenden", die de hele nacht in hun gezelschap

vertoefd hebben, ze daarbij vergezellen of beter gezegd ze daarbij als het ware loodsen naar de "thuis-kooi", die de trekeenden als een oase van water, groen en rust beschouwen.

Ze hebben er ook geen flauw vermoeden van dat daar de kooiker, geholpen door zijn hond en tamme eenden in een uitgekiend samenspel de invallers zo nieuwsgierig weet te maken, dat ze steeds verder de "vangpijp" in zwemmen. Als dan de kooiker op het gepaste moment de valdeur laat zakken, is de terugweg onherroepelijk afgesloten!

Nu zijn de eenden gevangen, hetzij voor commerciële hetzij voor wetenschappelijke doeleinden. In het laatste geval terwille van de bestudering van de vogeltrek. Reeds geringde eenden worden genoteerd en anderen krijgen een ring om de poot. De gegevens gaan naar het vogeltrekstation, waar alle gegevens bij elkaar de trek in kaart kan brengen!

Maar voor het zóver is zijn de eenden meestal verdwenen in een grote juten zak, waar ze zich in de hel moeten wanen; akelig donker, zonder oriëntatie, op en over elkaar en puur in paniek natuurlijk! Met het gevolg dat in al die angst diarree-verschijnselen optreden, waarbij de smienten alle records slaan...! De mooie gladde blanke verendekken worden zodoende lelijk besmeurd en besmeurd en als de kooiker ze er weer uit haalt kan hij de kleverige klodders nauwelijks weggewerkt krijgen. Er komt dan ook een wasbeurt aan te pas om de gevleugelde vrienden na inspectie of ringen weer de vrije vlucht te kunnen gunnen... Fons Mandigers "donateur-amateur-mandenmaker" heeft als arbeider bij Staatsbosbeheer volop gelegenheid gehad om de eendenvangsten van nabij mee te maken en omdat hij zijn hart aan de natuur verpand heeft is hij ook een ware dierenvriend, die op het idee kwam voor de eenden een betere tijdelijke behuizing te maken. U ziet het resultaat op de foto: een ovale mand met hengsel, voorzien van een opengewerkte deksel met deurtje! Geen hel, maar een hemel voor de eenden!

H.V.

Eendenmand

Geen jubileum maar wel gedenkwaardig na 50 jaar

De ondergetekenden:

1. N.V. van Wagenberg-Festen's industrie en handel, te Vlijmen;
2. N.V. John de Heer's Handel-Mij te Rotterdam;
3. Prinsen van Van Halder Bros te Haarsteeg;
(in de wandelgangen aangeduid als "de grote drie!");
4. J. Pulles & Zoon te Vlijmen;
5. Van Iersel van Buul te Vlijmen;
6. Firma Hub van Doornmalen & Zn te Ammerzoden
7. Firma M. van Doornmalen te Ammerzoden
8. The United Dutch Basket Factories te Oss
bestaande uit de navolgende firma's:
 - a. L. v. Doornmalen te Ammerzoden;
 - b. Gebr. Zondag te Beneden-Leeuwen;
 - c. G. v. Gelder te Beneden-Leeuwen;
 - d. M. Dekkers te Vlijmen;
 - e. M. Verboord te Vlijmen;die alle deze overeenkomst ten blijke hunner akkoordverklaring mede-ondertekenen;
9. M. v. Dulmen te Ammerzoden;
(4 t/m 9 werden "de kleintjes" genoemd)

komen het volgende overeen:

art. 1. Met ingang van 1 januari 1934 of zoveel later als de overeenkomst zal zijn getekend, zullen contractanten tegen geen lagere prijzen verkopen dan die vermeld op de aan dit contract gehechte bijlage nr. 1 of eventueel door de exportprijzencommissie later gewijzigde prijzen.

Zó begon de mandenexportovereenkomst voor Engeland!

Het was ook wel heel hard nodig om tot afspraken te komen, want er woedde immers als verschillende jaren een onbarmhartige concurrentiestrijd tussen de exporteurs onderling! En die strijd had al tot gevolg, dat de Engelse regering de manden uit Nederland met 30% invoerrechten was gaan belasten, om de eigen mandenmakerijen te beschermen. Om de afzetmarkt niet helemaal te verliezen moesten de prijzen nog meer onder druk gezet worden en dat leidde ook weer tot zo krap mogelijke stuklonen en tot abnormaal lage teenhoutprijzen.

De dreiging dat er nog meer invoerrechten geheven zouden gaan worden dreef de exporteurs tot solidariteit en onder leiding van Mr. H Wagenaar secretariaat van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te 's-Hertogenbosch kwamen de handtekeningen op papier! Het was allemaal nog wat onwennig en vreemd "gebonden" te zijn,

maar er was nu eenmaal geen alternatief! Dat het schoorvoetend ging blijkt wel uit het feit dat de overeenkomst slechts voor één jaar zou gelden, hoewel met weer één jaar doorlopend als niemand voor 1 augustus bericht van opzeggingen zou inzenden.

Maar het moest eerst maar eens zo ver zijn...

Omdat ook een halve eeuw geleden al gold "je kunt maar nooit weten", werd een "boetecommissie" ingesteld, die ingeval bekend werd of het vermoeden bestond dat een contractant zich niet aan de verplichtingen zou houden, het onderhavige geval "zal beoordelen en een boete kan opleggen tot maximaal 40% van het factuurbedrag, berekend naar de voorgeschreven prijzen.

De onpartijdigheid van de commissie werd zoveel mogelijk gewaarborgd, want ze zou bestaan uit:

1. mr. H. Wagenaar;
2. een door het Accountantskantoor Nijst & Co uit zijn firmanten of medewerkers aan te wijzen persoon; en
3. één der leden van de exportprijzencommissie, (bedoeld in art. 11) welke om beurten na loting deze functie vervullen. Maar natuurlijk niet als dit betreffende commissielid zelf aanklager of verdachte is!

Bovengenoemd accountantskantoor hield het verloop van verkopen van leveringen bij en de contractanten moesten daartoe elke dinsdag opgave doen van de gedane exportleveringen, van de zendingen, die naar elk hunner pakhuizen waren gedaan en van de afleveringen vanuit die pakhuizen.*

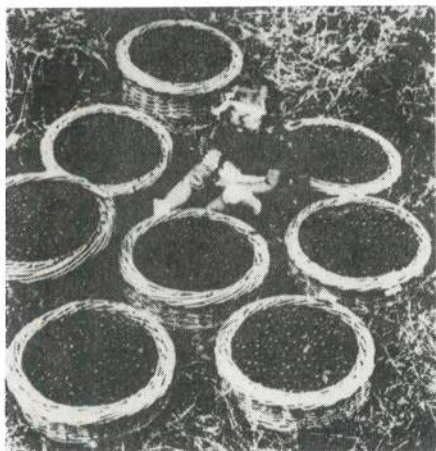
Natuurlijk had het accountantskantoor volledige bevoegdheid om de administratie van de contractanten na te gaan, verstrekte gevens te controleren enz.

Het was blijkbaar wel menens om de rechte koers te houden want er was bepaald: "Een contractant, die zich aan het voor-
"gaande niet houdt of medewerking weigert kan beboet worden
"tot een bedrag van f 2000,-- voor wat de contractanten 1 t/m 3
"betreft en tot het bedrag van de gestelde zekerheden, wat de
overige contractanten betreft". Die zekerheidsstellingen bedroegen voor de nrs. 1 t/m 3 van f 6.600,-- tot f 10.000,--
en voor de overigen van f 200,-- tot f 500,--.

* Het was in die tijd gebruikelijk dat de Nederlandse mandenexporteurs in Engeland in een pakhuis een werkvoorraad hadden liggen. Hieruit konden snel seizoengebonden manden voor een order geleverd worden. Als er een aanvraag kwam behoefde er dan alleen nog maar het merk van de koper op geschilderd te worden.

Om de kosten te bestrijden, die zouden voortvloeien uit de uitvoering van de overeenkomst, werd een zogenaamde "mandenfonds" ingesteld en hierin zou $\frac{1}{2}$ cent gestort worden voor iedere mand, die rechtstreeks naar Engeland zou worden geëxporteerd of daar vanuit het pakhuis zou worden verkocht. Het eventuele batige saldo van dit "potje" zou na afloop in verhouding van iedere storting worden gerestitueerd.

De "exportprijzencommissie", die volgens artikel 11 moest worden ingesteld, had een belangrijke taak uit de aard van de zaak. Van Wagenberg-Festen, John de Heer (waargenomen door de heer Pelgrom) en de Firma van Iersel van Buul zouden in deze commissie zitting nemen met respectievelijk 7,5 en 3 stemmen terwijl voor de besluitvorming $\frac{2}{3}$ meerderheid vereist werd!

Bushel, speciaal voor kersen

Omdat uiteraard contractanten vrij waren om onderling manden te verkopen en aan elkaar te leveren, dienden ook de zogenaamde fabricageprijzen te worden geregeld. Ook hiertoe werd een commissie benoemd. Als voorzitter diende een firmant of medewerker van het accountantskantoor te fungeren en verder hadden hierin zitting Van Wagenberg-Festen, De Heer's Handel-Mij (Pelgrom) Van Iersel v. Buul en de Firma Hub van Doornmalen. Ieder kon één stem uitbrengen, ook de voorzitter. Voor de besluitvorming waren 3 stemmen vereist. Mochten er leden afwezig zijn, dan was de voorzitter gerechtigd "ook namens de afwezige(n) te stemmen".

Nu de prijzen eenmaal voor iedereen gelijk waren vastgesteld, diende er ook een evenwicht te worden gecreëerd in kwantitatieve zin. Maar tegelijkertijd moest ieder vrij zijn - binnen het kader van het contract - om de nodige handelactiviteiten naar eigen geaardheid en kundigheid, te ontplooiën. Om iedere grens af te bakenen werd een quota-regeling vastgesteld, waarbij in percentages ieders aandeel werd uitgedrukt met betrekking tot het aantal te exporteren manden.

Die percentages waren als volgt: Wagenberg-Festen 34; John de Heer 26½; Prinzen en Van Halder Bros 22; The United Dutch Basket Factories 5; J. Pulles & Zoon 5; Van Iersel van Buul 3; M. v. Doornmalen 2½; Hub. v. Doornmalen 3½; M. v. Dulmen 3/4.

Als een contractant zijn quotum had geëxporteerd, was hij verplicht de manden, die hij verder zou gaan exporteren, van zijn medecontractanten te kopen tegen de vastgestelde fabricageprijzen, todat "ook dezen het aan elk hunner toegewezen quotum hadden bereikt". Het mocht hierbij alleen gaan om manden van eigen fabrikaat en niet om "koopmanden".

Mocht de medecontractant weigeren te verkopen of een hogere prijs vragen, dan was de vragende contractant weer vrij "eigen produktie" te exporteren! Voor 1934 werd een exportraming gemaakt van 1½ miljoen manden en achteraf is gebleken dat die schatting heel goed is geweest. In 1934 werden namelijk rechtstreeks geëxporteerd 1.149.226 manden en vanuit pakhuis in Engeland verkocht 294.280 stuks.

In de overeenkomst werden eveneens een aantal regelingen opgenomen, die ertoe moesten bijdragen de boot "in balans" te houden, zoals die voor wederverkopers, voor expliciet genoemde partijen manden met afwijkingen en een exclusieve arbitrage voor alle geschillen volgens het arbitrage-reglement van de K.v.K.

Benamingen voor diverse soorten aardappelmanden

1. Brown CWT-Hamper (bruine centraal)
(CWT = hundredweight, een inhoudsmaat voor aardappelen)
2. Brown & White CWT-Hamper (bonte centraal)
3. Brown & White potato pickingbasket (bonte plukkorf)
4. Brown potato pickingbasket (bruine plukkorf)
5. Brown Molley
6. Brown & White Molley

Artikel 18 bepaalde "Met de werknemersbonden wordt, indien mogelijk, een contract afgesloten voor 1934. De daarin te vermelden loonen zijn voor alle contractanten bindend. Indien een contract niet tot stand zou komen, zullen de contracten voor den duur dezer overeenkomst toch een loonovereenkomst maken op basis van het bij de samenstelling der kostprijzen genomen loon, waarbij tevens zal komen een uniforme regeling voor de houtkopers/werknemers, alsmede voor de loonbriefjes, in het vervolg door hen te ondertekenen".

30 januari 1934 werd dan de gedenkwaardige datum, dat de overeenkomst door allen werd ondertekend en werd een lijst van circa 50 manden bindend voor zowel de fabricage- als de exportprijzen. Onder nr. 3 vinden we onder andere: Heavy randed half-bushel (zware geneerde halve bushel) de zogenaamde 14 Kgs (per bundel van 8 stuks) met respectievelijk de fabricageprijs van 36½ cent per stuk en de Duty-paid Kings Lynn exportprijs van 1/7 d. (£ à 7,20 gld) = 57 cents d.w.z. c.i.f. Kings Lynn inclusief invoerrechten. Voor nr. 15 "brown slewed pots" (bruine gesleeuwde pots**) golden respectievelijk 52 cents en 2/3 d. = 81 cents!

Die fabricageprijs van deze pots was als volgt berekend:

materiaal 4 kg. ongeschild teen à 3½ cent	14 cts
ijzerdraad, rotting en splitrotting	3 cts
loon	30 cts
sociale lasten	1½ cts
fabricagewinst	1½ cts
algemene kosten	<u>2 cts</u>
	52 cts

Nadat de export in 1934 toch redelijk was verlopen, liepen de besprekingen om tot hernieuwing voor 1935 te komen, tamelijk vlot, zij het dat op een aantal punten de overeenkomst werd bijgesteld. Zo zouden de prijzen moeten worden herzien als de koers van het pond sterling onder f 6,80 of boven f 7,60 zou komen. De quotaregeling onderging ook enkele verfijningen en in het contract voor 1935 werd ook vastgelegd dat "contractanten overeenkomen gedurende het contractjaar het Belgisch wit teenhout te koopen aan een prijs van maximaal frs. 1,05 per "kg franco boot of spoor België".

** Pots zijn vrij zware, rechthoekige manden met rechte kanten voor aardappelen, groenten en fruit; ± 50 x 34 x 30 cm hoog, meest gemaakt van grauwe teen. Wij hebben er helaas geen foto van. Mogelijk één van de lezers wel; dan vernemen wij het natuurlijk graag.

De arbitrage van 1934 werd overboord gezet en vervangen door een commissie waarin zitting hebben Mr. H. Wagenaar, J.P. Bak van het Accountantskantoor Nijst & Co (of hun plaatsvervanger) en een door deze beiden aan te wijzen deskundige. Het spreekt vanzelf dat nieuwe prijslijsten werden opgesteld in verband met gewijzigde omstandigheden.

Hoewel niet alles vlekkeloos en rimpelloos verliep werden toch telkens voor de volgende jaren de afspraken hernieuwd, bijgeschaafd en bijgewerkt waar dat nodig was gebleken.

In 1938 deden zich nogal wat moeilijkheden voor in verband met de teenhoutvoorziening. Gedurende verschillende jaren kon in doorsnee het aandeel van het Nederlands teenhout op 20% en dat van uit het buitenland geïmporteerd teenhout op 80% worden gesteld. Op aandrang van de organisatie van griendtelers bleek de Nederlandse Akkerbouw Centrale N.A.C. bereid beschermende maatregelen te nemen, aanvankelijk door een algeheel importverbod uit te vaardigen, later door een importheffing op te leggen. Natuurlijk moesten de mandenmakers/exporteurs daartegen in het verweer komen, omdat de heffing de mandenprijzen op zou drijven en daardoor een exportverlies zou worden veroorzaakt. Na heel veel besprekingen kwam een regeling tot stand, waarbij de heffing zou worden gerestitueerd bij uitvoer van de manden. In de mandenexportovereenkomst werden enkele regelingen daaraan vastgekoppeld. Ondertussen werd de maximumprijs voor Belgisch teenhout gesteld op bfr. 1,25 per kg. terwijl contractanten zich verplichtten uitsluitend manden aan te kopen van erkende mandenmakerspatroons, die ook de loonregeling toepassen.

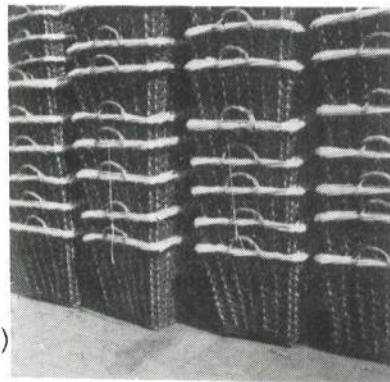
Niettemin kwamen er in de loop van 1938 nogal wat donkere wolken overdrijven! De Nederlandse Akkerbouw Centrale wilde ter bescherming van de griendcultuur steeds meer greep hebben op de teenhoutvoorziening en de teenhoutprijzen enerzijds en op de mandenexport anderzijds om protectiemaatregelen van de Engelse regering te voorkomen.

Daartoe werd voor geschilde teen een richtprijs vastgesteld en wel 13½ ct voor de andere soorten. Er diende echter wel een "mits" gesteld te worden, namelijk dat het om "veldgewas" moest gaan! Want er kwamen partijen op de markt, waar het lichte hout al apart uit was verkocht!!

Nu had de N.A.C. al eerder partijen wit teenhout zogenaamd "uit de markt" genomen om de prijzen te stabiliseren. Op zich een lofwaardig streven, maar op een gegeven moment verkocht zij 30 ton ver beneden de richtprijs namelijk à 7 3/4 ct met een crediet van een half jaar, nota bene aan een firma, die niet is aangesloten bij de gezamenlijke exporteurs! Dat zette natuurlijk heel wat kwaad bloed!

Ondertussen was de politieke toestand in Europa alles behalve stabiel geworden en het zag er naar uit dat er militaire conflicten zouden ontstaan. En helaas werden die verwachtingen ook bewaarheid. De oorlog was uitgebroken en hier werd de voormobilisatie ingevoerd. Omdat ook defensiebelangen een woordje gingen meespreken, nam de N.A.C. een aantal beperkende maatregelen om te voorkomen dat teenhout en daarvan vervaardigde produkten het land uit zouden stromen! Normale export wil de N.A.C. wel reguleren, maar met de nodige restricties. Tevens zou de N.A.C. de heffing op teenhout bij import niet meer vergoeden bij wederuitvoer. Ook waren er klachten gerezen dat de prijsregeling niet was aangehouden, maar het was nogal moeilijk gebleken daarvoor de bewijzen op tafel te leggen. De verkoop aan wederverkopers leverde ook nogal wat prijstechnische problemen op en de manden, die gevuld met groenten en fruit uit Nederland naar Engeland gingen, veroorzaakten nachtmerries, omdat daarvoor geen invoerrechten verschuldigd waren en op de vracht ook nog bespaard kon worden! Allemaal factoren, die het vernieuwen van de overeenkomst danig bemoeilijkten!

Na veel vergaderen kwamen er 3 standpunten naar voren: Wagenberg-Festen wilde een zo groot mogelijk vrijheid van handelen Jong de Heer, in de persoon van Pelgrom wilde juist niets

Brown & White CWT-Hamper (bonte centraal)

vrij laten, gezien de ervaringen en Prinsen & van Halder Bros wilde helemaal geen contract ...

Voor deze uiteenlopende ja zelfs diametraal tegenover elkaar staande opvattingen was geen compromis-kruid gewassen, ondanks de goedbedoelde inspanningen van Mr. H. Wagenaar., Daarom werd van de zijde van de N.A.C. de nodige druk uitgeoefend om tot samenwerking te komen in de vorm van een verkoopcentrale of anderszins.

En zo komt er dan toch weer een overeenkomst voor 1940 en dan komt de 10e mei

Zeër zeker heeft de mandenexportovereenkomst, ondanks alle pro-

blemen, zijn nut gehad. Ongetwijfeld zouden bij verdere prijzen- concurrentie in Engeland de invoerrechten daar weer verhoogd zijn en daarmee zou de hele mandenexport aan een zijden draadje hangen.

Anderzijds moet worden vastgesteld dat jarenlang "een gewapende vrede" in stand gehouden was! Immers het onderlinge wantrouwen bleef - goed gecamoufleerd onder de oppervlakte - voortwoekeren en alleen bedreiging van gemeenschappelijke belangen hielden de partijen bij elkaar. En daar hoorde dan ook nog heel wat druk van buitenaf bij!

Jammer dat de zakelijke "samenwerking" in geen dele leidde tot saamhorigheid op het persoonlijke vlak en in dit opzicht tot de categorie "nonsens" kan worden gerekend!

Harrie Verboord.

[illegible]

MANDENMAKERSPROJECT OP DE TV

In ons derde bulletin van 1983 hebben wij al aandacht besteed aan het omscholingsproject Beek en Donk. Voordat mandenmaker Raaijmakers aldaar zijn gereedschap aan de wilgen gaat hangen, wil hij zijn vakkennis overdragen aan geïnteresseerde jonge mensen, bij voorkeur jongeren die zonder werk zijn en die willen proberen met dat ambachtelijke handwerk aan de kost te komen. Dit initiatief werd in overleg met de Stichting Wilg & Mand en met het Gewestelijk Arbeidsbureau in Helmond startklaar gemaakt. Vijf jonge mannen leren nu van de heer Raaijmakers hoe mandenmaken moet.

Op 4 januari was dat "hoe" te zien in het bekende NOS-programma "Van Gewest tot Gewest". Nadat eerst de vogelvrije muskusrat en de 70-jarige zanger Leo Ketelaars voor de televisiecamera's waren verschenen kwam de heer Raaijmakers op het scherm om zijn initiatief toe te lichten: "Zoals ik het vak geleerd heb, zo wil ik het doorgeven aan mensen in de WW. Om hen aan een boterham te helpen, in samenwerking met het arbeidsbureau". De heer Willems van dit bureau in Helmond vulde aan, dat medewerking is verleend op basis van een rapport van de Landbouwhogeschool. Hij doelde op de in opdracht van de Stichting Wilg & Mand opgestelde scriptie van de Wageningse student Muilenburg met als titel: "De Nederlandse Mandemakerij in 1981. Positie en toekomst van een bedreigt ambacht". "Het bijzondere van dit project is dat we nu mensen scholen voor een beroep als zelfstandige", stelde de heer Willems "Dat is tot nu toe weinig gebeurd".

Hoewel uiteraard bij de opname van het interview veel meer is gezegd en onder andere onze stichting herhaaldelijk ter sprake is gekomen, is er, omdat het maar een zeer kort item moest worden, helaas veel uitgeknipt. Al met al toch een boeiend stukje publiciteit voor een initiatief dat navolging verdient. J.O.

[illegible]

JAARVERSLAG VAN DE STICHTING WILG EN MAND OVER 1983

De opengevallen plaats werd opgevuld door de heer J. Ooms uit Nootdorp. Verder werd het bestuur uitgebreid met de heer P. Craenen uit Susteren. Het bestuur vergaderde 4 maal. Evaluatie van de doelstellingen vond plaats. De opleiding van cursusleiders en de instandhouding van het teenhoutareaal zouden meer aandacht mogen krijgen. Een label, waarmerk van Nederlands vlechtwerk werd door mevrouw Pot ontworpen en door de stichting in omloop gebracht. Van de mandenmakers die hiervoor in aanmerking komen, gebruikt een klein aantal deze labels. Het boekje "Het vlechten van ronde tenen manden", geschreven door ir. W.D.J. Tuinzing, verteld door A. Westendorp en met medewerking van A.D. van 't Hoog werd als herdruk door de stichting uitgegeven.

Sedert het verschijnen ervan op 8 oktober op de donateursdag te Schijndel werden 120 boekjes verkocht.

Het fonds. Het bestuur stelde een speciaal fonds in voor alle extra donaties. Deze vormen een reserve voor speciale uitgaven die buiten de normale begroting vallen.

Donateurs. Het aantal nieuwe donateurs was 68; 17 donateurs be-

dankten en een 15-tal moest wegens wanbetaling worden afgevoerd zodat het totaal aantal donateurs op 340 kwam.

De 'Tuindag' vond op 3 augustus plaats in het Openlucht Museum te Arnhem. Door de late aankondiging waren er maar weinig donateurs. Door het goede weer was er echter zeer veel belangstelling van bezoekers van het museum voor wie deze dag zeker ook bedoeld was. Aan de hand van demonstraties door de heer G. van Leeuwen uit Beesd in het hordenbreien, zoals hij het noemde, mochten geïnteresseerden zelf aan de slag. Vooral kinderen maakten veelvuldig gebruik van de geboden mogelijkheden. Velen wilden met deze systemen ook thuis wat gaan doen.

De jaarlijkse contactdag werd dit jaar op 8 oktober in Schijndel gehouden en trok 140 belangstellenden waaronder enkele donateurs uit België. Naast een voordracht door de heer Verboord over het teensnijden en de teenbehandeling werd een film vertoond over deze onderwerpen gemaakt door de zonen Kooijmans.

Acht mandenmakers en zeventien cursisten hadden mandwerk meegebracht dat beoordeeld werd door cursusleiders. In de middag werd het bedrijf van de Fa. Kooijmans in Schijndel met buffketel, sorteerderij, verfspuiterij, mandenmakerij en museum bezocht.

Het fraaie door de familie Kooijmans ingerichte museum gaf de bezoekers een goed beeld van het verleden van de mandenvlecht-industrie.

Het Bulletin kwam weer 4 maal uit met te zamen 57 pagina's, 27 foto's en enkele tekeningen. Er werden respectievelijk 363, 392, 404 en 435 nummers van verzonden waarvan steeds 15 naar het buitenland.

Voor het eerst werd dit jaar een 5-tal advertenties, verbandhoudende met doelstellingen opgenomen.

Publiciteit. Het boekje over vlechten van ronde manden werd aan een aantal kranten, tijdschriften en instanties toegezonden ter recensie en bekendmaking. Hieruit volgden bestellingen. Door het meezenden van informatiekaarten werd een aantal nieuwe donateurs geworven.

Activiteiten. Op verzoek van de NOS-schooltelevisie werd door de stichting bemiddeld voor het maken van een stoel naar Romeins voorbeeld. Deze stoel is door de mandenmaker L. Muris uit Stein vervaardigd. Na gebruik is de stoel door de NOS aan de stichting in bruikleen gegeven. Op onze beurt hebben wij ze in bruikleen afgestaan aan het rijksmuseum G.M. Kam te Nijmegen waar ze goed op haar plaats is tussen alle historische Romeinse

zaken.

Voor de expositie en demonstratiedag van de Stichting Schotse Huizen in Veere kon materiaal uitgeleend worden.

Door de heer A.D. van 't Hoog werd een visfuiik gemaakt naar afbeelding, bedoeld voor schooltelevisie.

Bemiddeling werd ook verleend bij het laten vervaardigen en transporteren van 3 aalfuiken met vleugels en 2 rattenfuiken voor het mandenmuseum in Michelau, het jacht- en visserijmuseum in München en het vissersgilde in Würzburg, alle gelegen in Duitsland.

Vlecht cursussen. In Delft, Heerde, IJsselstein, Benschop en Wijk bij Duurstede werden weer cursussen gehouden door de heren Van den Dool, Van 't Hoog en Vink met respectievelijk 11, 2 x 13, 9, 9 en 8 leerlingen.

Ook in Weert werd door de heer Tillemans een cursus georganiseerd. Op andere punten zoals in Huissen en Bergeijk en waarschijnlijk in meer plaatsen in Nederland worden cursussen in vlechten gegeven. Hier heeft de stichting echter geen bemoeienissen mee.

Mandenmakersproject Beek en Donk. Naar aanleiding van een interview in een krant meldde zich een 6-tal jonge werklozen aan bij een mandenmaker om het ambacht te leren in de hoop zich als kleine zelfstandige te kunnen vestigen.

In samenwerking met het Gewestelijk Arbeidsbureau in Helmond en de rijksomscholingsdeskundige uit 's Hertogenbosch is een project van de grond gekomen waarvoor de mandenmaker Raaymakers uit Beek en Donk als instructeur optreedt. Deze ontwikkeling is o.a. tot stand gekomen dankzij het rapport dat de stichting door de Wageningse student Muilenburg heeft laten opstellen. Immers uit deze informatie bleek welke verwachtingen er voor mandenmakers kunnen zijn. Het project zal vermoedelijk een jaar duren. Half 1984 zullen de jonge mannen zo volleerd moeten zijn dat zij zelfstandig of coöperatief verder kunnen gaan. Zij oriënteren zich uitvoerig bij andere mandenmakers en bezochten ook de school in Frankrijk en de Franse Coöperatie van Mandenmakers.

De bibliotheek beschikt thans over een 50-tal grotere en kleinere publicaties, de griendteelt en de mandenmakerij betreffende. Daarnaast een 10-tal boekwerken.

De collectie. Naast de al eerdergenoemde Romeinse stoel werden cadeau ontvangen: een waterglasmand (om eieren in te leggen) van mevrouw Van Waning, 2 mandflessen van de heer Jan Jagtenberg, een koolmand, een soort picknickmand en een

Overijsselse aardappelmand van mevrouw Pot, een geblokte mand gemaakt door de heer Sluiter, een oude Duitse aan reparatie toe zijnde wan van de familie De Groot. Ook konden een aalfuik en een rattenfuik uit de Alblasserwaard bemachtigd worden. Van rentmeester Benjamins uit Doorn kregen we een serie veilingboekjes over de jaren 1960-1972 van griend- en teenhout veilingen welke te Utrecht en Langbroek gehouden werden.

De secretaris.

o-o

Financieel overzicht van de Stichting Wilg & Mand over 1983

Ontvangsten		Uitgaven	
contributies	f 5104,50	vergaderingen	f 189,30
donateursdag	665,--	representatie	100,--
verkoop boekje		porti secr.	321,80
ronde mand	1189,80	porti PTT	563,64
" rapport	25,--	kantoorbenodigdheden	40,71
filmverhuur	50,--	Kamer v. Koophandel	58,50
advertenties	50,--	drukken bulletin	1785,60
labels en stempels	390,--	drukken enveloppen	410,80
rente	56,42	drukken boekje ronde	
		mand	2674,10
		labels en stempels	1342,30
extra donaties fonds	473,50	donateursdag	811,30
		foto's tuindag	29,85
nadelig saldo	814,63	dia's cursussen	30,60
		expositiefoto's	157,60
		hordendag	112,--
		aankoop boeken:	
		Trägorben	24,50
		La Vannerie	36,--
		Die Korbfl.	100,35
Totaal	<u>8818,85</u>	te veel bet. contr.	<u>30,--</u>
			8818,85
Saldo per 1-1-1983	3311,90		
Saldo per 1-1-1984	2497,27		

Op het saldo is f 814,63 ingeteerd.
Daartegenover staat een voorraad van
800 boekjes en 8000 labels.

THE BASKETMAKERS' ASSOCIATION IN ENGLAND

Engeland kent een vereniging die wel wat lijkt op onze stichting, alleen is hun werkgebied ruimer. Onder hun leden zijn veel hobbyisten met grote belangstelling en activiteit op het gebied van vlechten. Niet alleen met wilgeteen maar ook met allerlei materialen zoals biezen, stro, rotan enz.

Omdat voor onze donateurs sommige van hun activiteiten van belang kunnen zijn en een bezoek aan Engeland mogelijk te combineren is met een bezoek aan hun bijeenkomsten waarop wij welkom zijn zullen we in voorkomende gevallen data e.d. publiceren. Bij ons secretariaat kunt u dan voor verdere informatie terecht.

5-11 juni - British Baskets Show in de Royal Festival Hall.

24 juni - zomerbijeenkomst.

10-14 september - een cursusweek in een buitenhuis (al of niet met pension).

Aan het eerste evenement, de tentoonstelling van werk van de leden is ook een wedstrijd voor de leden verbonden. In die week kan men voorts zijn manden laten verkopen in de stand bij de tentoonstelling. De zomerbijeenkomst is een zeer genoeglijke contactdag net zoiets als wij kennen die meestal ergens buiten wordt gehouden. De cursusweek wordt verzorgd door een 4-tal instructeurs welke ieder een eigen techniek geven. Er zijn stro-techniek, stoelenmatten, wilg voor beginners en afscheidingen, scharnieren en sluitingen. Mocht u interesse hebben dan telefoneert u maar naar de secretaris.

o-o

NIEUWS UIT ENGELAND

Het blijkt weer eens zijn nut te hebben om bij vrienden en familie bekend te staan als "mandengek". Zo overkwam het mij dezer dagen dat ik van een vriendin die op het kanaaleiland Guernsey woont een krantepagina toegestuurd kreeg, "omdat het over manden gaat". En zo ligt er dan een interessant artikel voor mee uit de Daily Telegraph, een van de grote Engelse dagbladen, van 20 september 1983.

Een kleine tentoonstelling van werk van een Engelse mandenmaker was aanleiding voor Elisabeth Williamson om eens aandacht te vragen voor dat uitstervende ambacht. Veel in het artikel is voor ons overbekend, de situatie in Engeland verschilt niet zoveel van die in Nederland. Maar één aspect is ook voor ons interessant.

Het Victoria and Albert Museum, een van de grootste musea in

Londen, (waarmee ons Rijksmuseum, het Museum Boymans-Van Beuningen en het Haagse Gemeentemuseum te vergelijken zijn), heeft opzij van zijn grote ingangshal een "winkel", waar behalve boeken en reproducties ook moderne Engelse kunstnijverheidsprodukten verkocht worden. Werk van pottenbakkers, wevers, grafici en edelsmeden is er te koop.

Daar is nu sinds kort ook het werk van de mandenmaker David Drew te verkrijgen. Als grote kop staat dan ook boven het artikel: Als een ambacht meer een "schone kunst" wordt.... ("fine art" kan in dit geval beter vertaald worden met: kunstnijverheid, of kunstambacht).

Drew is, tot zijn eigen spijt, geen mandenmakerszoon die al vroeg het vak van zijn vader leerde. Hij volgde een technische opleiding, maar voelde zich naast zijn dagelijks werk aangetrokken tot ambachten als pottenbakken en rietdekken, om tenslotte in het mandenmaken - eerst als hobby, toen als neven - en tenslotte als hoofdberoep - zijn ware bestemming te vinden.

Hij leerde het vak na enige lessen van een vakman voornamelijk zichzelf, geholpen door gesprekken met allerlei mandenmakers, waaronder zijn vriend Alastair Heseltine. Zonder twijfel heeft hij zijn ogen en zijn verstand daarbij heel goed gebruikt. Hij woont thans in een huisje in Somerset, niet ver van het gebied waar vanouds teen geteeld wordt. Hij kweekt er ook verschillende variëteiten die niet in de handel verkrijgbaar zijn, uitgezocht op kwaliteit, kleur en lengte.

De verkoop in de museumwinkel betekent een doorbraak voor hem. De schrijfster van het artikel raadt echter ook aan hem in zijn eigen huis op te zoeken en regelrecht van hemzelf te kopen, een advies dat aanbevelingen in het rapport van Wim Muilenburg (zie Wilg & Mand 1982-3, blz. 36) in herinnering roept. Zij vermeldt zijn adres, dat we hier doorgeven: David Drew, Higher Hare Farm, Hare Lane, Buckland St. Mary, near Chard, Somerset.

Enkele duidelijke foto's: David aan het werk, de werkplaats en uiteraard een groepje manden, manden om te gebruiken, in klassieke Engelse modellen, completeren het artikel. Daarbij worden enkele prijzen vermeld: een appelplukmand, Kents model met hengsel £ 20,10 (± f 85,--). Ovale bruine boodschappenmanden £ 17,45 (± f 75,--). Grotere ovale manden tot £ 20,10 voor een grote witte mand.

(Voor wie in Londen mocht komen, vermelden we nog een andere plaats waar Engels mandewerk van goede kwaliteit verkrijgbaar is: de fraaie winkel van huishoudelijk gereedschap van David Mellor, Sloane Square heeft er een uitgebreid assortiment van voorhanden).

M.P.

DE BOUW VAN EEN IGLO

-autonoom bouwen- locatie: VIBA-experimententuin

Vol enthousiasme en goede moed start ik met 't avontuur!

Het heeft naar aanleiding van m'n beeldend werk een langdurige voorbereiding gehad. Hier volgt een korte beschrijving v.h. bouwproces:

$\frac{1}{2}$ Stralend weer! Na de balklaag en bevestiging koepel wordt het planken vloekje getimmerd en geraagd.

$\frac{1}{4}$ 30 wilgen geplant. Er is een geraamte ontstaan, na 1 week hard werken!

$\frac{1}{2}$ De bouw stagneert, wegens slechte weersomstandigheden, maar gedreven door een niet aflatende werklust, blijft het buiten werken mij stimuleren. Ook de spontane hulp van de VIBA is geweldig.

$\frac{2}{4}$ Het vlechtwerk neemt in aanvang, stevige handen van katwilg worden gevlochten. Het aantrekken van de wilgeknen is handen- en voetenwerk.

$\frac{2}{6}$ Het vlechtwerk vordert langzaam, twijgen breken voortijdig af, de hitte speelt me parten, de temperaturen stijgen tot tropische getallen. Het vlechtwerk is nu ongeveer op de helft.

$\frac{2}{7}$ Na een periode van 2 maanden is 't vlechtwerk rond. Het uitschieten van de wilgen is extreme vormen aan gaan nemen, een groen-igloo.

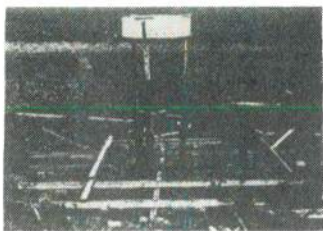
$\frac{2}{7}$ De leemweekenden zijn op 30 juli en 12 aug. heel mooi.

Voor het leemmengsel is nodig: 1500 ltr katveer urine, 6 balen stro, 8 zak. metselkalk, 2 m³ leem.

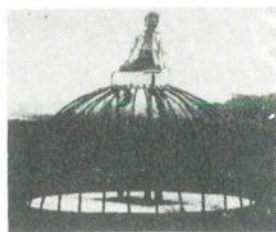
$\frac{3}{7}$ Zonmij week! Er wordt een aanvang gemaakt met de leembereiding, de verhouding is als volgt: 1 kruiwagen leem, 2 emmers kalk, zeik en stro. 's Avonds voor de maaltijd is 3 m³ leem gemaakt. Het overvloedigt me, en ik word overspoeld door blijdschap. nu!

$\frac{1}{2}$ 2 weken later is het eigenlijke lemen. Het dichten van de igloo; tussen en op 't vlechtwerk wordt de leem stevig aangedrukt. De igloo staat te trillen op z'n grondvesten. De pleisterlaag van het mengsel zonder stro zorgt voor een gladde afwerking. Op de leemlaag vormt zich een vlies wat zorgt voor bescherming tegen water en een gelijkmatige droging. De volgende dag hebben we de igloo van binnen bepleist met een dunne leemlaag. Er ontstaat een koepelgewelf, schitterend. Na intensieve arbeid nadert de voltooiing, de igloo heeft zijn gestalte! Ondertussen is de igloo een belangrijk deel voor mij geworden, en is mede dankzij de fantastische hulp ontstaan van: Ben, Henriëtte, Rosi, Marli, Lucy, Hettie, Its en Tonnie. Hun hulp is onvergetelijk geweest!!! Nu ga ik op vakantie, on the way to where ever!

DIA LOOSE

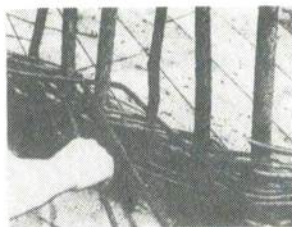
Een eindigende constructie is veranderd
waaronder het koepel/raam is bevestigd.

30 walzen met sterke spankracht in
de boogbogen van het koepel/raam gestoken.

60 takken, oystekers geplant

Vlecht werk zoals by een afwerklingshand
van een mand, de 24 x 24 cm techniek

De koepel/raam is van zijn geweldige
uitschietende gemaakt

2 1/2 m leem is nodig geweest om de 1960
te bedekken. Geperforeerde buisjes dienen
als ventileratie systeem.....

"Mede door de iglobouw ben ik geïnteresseerd geraakt in de vernuftige bouwsels van de dieren en hun verbazingwekkende instincten. Hun bouwstijlen zijn zeer gevarieerd van de mobiele op het lijf gemaakte huisjes van de kokerjuffers tot de knap gevlochten nesten van de weervogels. Zonder werktuigen, waarbij ze technieken gebruiken die verwant zijn aan de mens, zoals metselen, weven, vlechten, graven enz. Hun werk komt voort uit de onbewuste onstuitbare kracht van het leven zelf."

Bovenstaande artikeltje werd overgenomen uit het januarinummer van het Bouwblad voor Ecologie Vorm Energie en Ruimte van de Vereniging Integrale Biologische Architectuur (VIBA) te St. Michielsgestel. Deze stichting wil werken aan een evenwichtige harmonische relatie tussen de mensen en hun totale omgeving.

Dia Loose is kunstenares en uit die achtergrond is de iglo geboren. In nature is hij ook te bewonderen op de VIBA-experimententuin, adres Halder 6 te St. Michielsgestel, gaarne even tevoren een telefoontje 04105-2684, om uw komst (die altijd welkom is) te melden.

Het boekje

HET VLECHTEN VAN RONDE TENEN MANDEN

is te bestellen door overschrijving
van f 6,50 + f 1,50 portokosten op
giro 26 95 726 t.n.v. de penning-
meester van de stichting te Vlijmen
onder vermelding: "zend mij het
boekje tenen manden toe".

